

aan den top, waarin de nagenoeg onveranderde stempels zich bevinden, en vleezig; zij meten ongeveer 0.45 — 0.6 cM. in doorsnee en hebben dan een mooie, koraalroode kleur, terwijl zij bij overrijpheid nagenoeg zwart worden. In tegenstelling met twee andere Javaansche soorten, nl. *B. racemosa* MUELL. ARG. en *B. microphylla* MUELL. ARG. (van de vierde, *B. virgata* MUELL. ARG., is het niet bekend of ze al of niet gesloten blijven) springen ze niet open. De kelk groeit met de vruchtjes mee en omgeeft ze aan den voet als een kleiner of grooter, aanliggend of afstaand, kort, zeslobbig napje. In elk hokje bevinden zich 2 driekantige zaden met convexen rug, die gedeeltelijk door een soort zaadrok omgeven zijn en, tenminste te Buitenzorg, niet zelden door insecten aangetast worden. De vruchtjes worden door vogels gegeten, doch een bijzondere lekkernij schijnen ze toch niet te zijn.

Een rijk met de mooie, roode, keurig tegen het donkere blauwgroen der bladeren afstekende vruchtjes beladen boompje, welks twijgen zich daardoor omlaag buigen, maakt een inderdaad sierlijken indruk. Voor tafelfersiering zijn de vruchttakjes zeer goed te gebruiken.

(Wordt vervolgd).

EEN TOCHT DOOR HET KARANG-GEBERGTE.

Om nog even op de familie der grassen terug te komen. Daarvan vonden we nog een andere ook al weer merkwaardige vertegenwoordigster. Aan grassen was er overigens weinig te zien, maar de geheele flora biedt er bijna niets dan zeer interessante plantenvormen. Deze *Lophatherum gracile* (fig 8) leek een heel gewoon gras en had eigenlijk niets opvallends, alleen dan het grastype dat in het bosch zoo goed als geheel ontbrak. Bij het uitgraven bleken de wortels aangezwollen te zijn tot lang gerekte knolletjes.

Na dezen rijken buit troffen we weinig anders meer aan, het was veelal slechts een andere combinatie van de boven beschreven vormen. Nog even het noemen waard is wel een plant, een soort van *Mapania*, die in vorm sterk doet denken aan de bekende pandanen. Dezelfde lange bladeren, met M-vormige doorsnede en sterk getanden rand maar in plaats van langzaam naar den top smaller te worden, worden ze bijna recht afgesneden tot bij den hoofdnerf en verlopen daarna in een dun steeltje, aan zijn randen even goed bewapend als de rest van het blad. De plant droeg vroeger den zeer sprekenden naam van *Pandanophyllum*, doch sedert den eerst gegeven naam door ancienniteit het monopolierecht werd toegekend, zijn alle andere namen voor eenzelfde plant uitgedacht, hoe goed karakteriseerend of hoe poetisch deze ook mogen zijn, gedoemd uit de flora's te verdwijnen.

De *Pandanus* zelf zagen we ook in meerdere exemplaren.

Na zoo geruimen tijd gewandeld en gebotaniseerd te hebben kwamen we aan een droog kalibed. Het was een heele troost dit kleine ding met den naam Tji Boentoe te hooren betitelen, waardoor we ons weer eenigszins op de topografische kaart konden oriënteeren. De met een zacht moskleed bedekte kalisteenen noodden uit tot rusten, waaraan we wel even behoefte hadden. Tevens werd de gelegenheid benut om wat van den meegebrachten voedselvoorraad te verwerken. Lange rust gunden we ons niet, daar

het niemand van het geheele gezelschap bekend was hoe laat we aan het einddoel zouden zijn en een onzer reeds vroeger de ervaring had opgedaan hoe moeilijk het is in de duisternis door deze bosschen te trekken.

We kwamen nu in een droger type bosch. De groote woudreuzen kwamen slechts in gering aantal voor en van de vroeger zoo trotsche exemplaren waren er meerdere door den wind gebroken of afgewrongen. Weldra kwamen we aan een gedeelte waar bamboestoelen de overhand hadden gekregen. Vele stengels vertoonden sporen van menschelijk bezoek, de sporen nl. van kapmessen voerende Inlanders. Op den grond en over het pad lagen de afgekapte stukken, waarbij de door ouderdom omgezakte staken de versperringen nog vermeerderden. De stukken waren echter door weersinvloeden zoodanig verzwakt, dat bij het neerzetten van den voet de geledingen met een knal openbarstten. Daar er blijkbaar van deze bamboestoelen door Inlanders geoogst was dachten we al spoedig weer aan de bewoonde wereld te komen. Dat was echter misgerekend. Na tallooze slingeringen door en om die bamboeboschjes raakten we opnieuw in onaangetast bosch en dar bleven we voorloopig in, tot we weer aan een kali kwamen, die dezelfde bleek te zijn van zoeven. Nu was er heerlijk frisch water in. Dat had zijn oorzaak. Eerst waren we in een gedeelte waar de bodem uit de veelal scheuren en holten veroonende kalksteen gevormd werd, waardoor het water spoedig wegzakt en langs ondoorlatende vlakten onderaardsch afstroomt. Nu zagen we in den bodem en langs de steile wanden duidelijk gelaagde klei- en mergelsteen, waarvan de helling

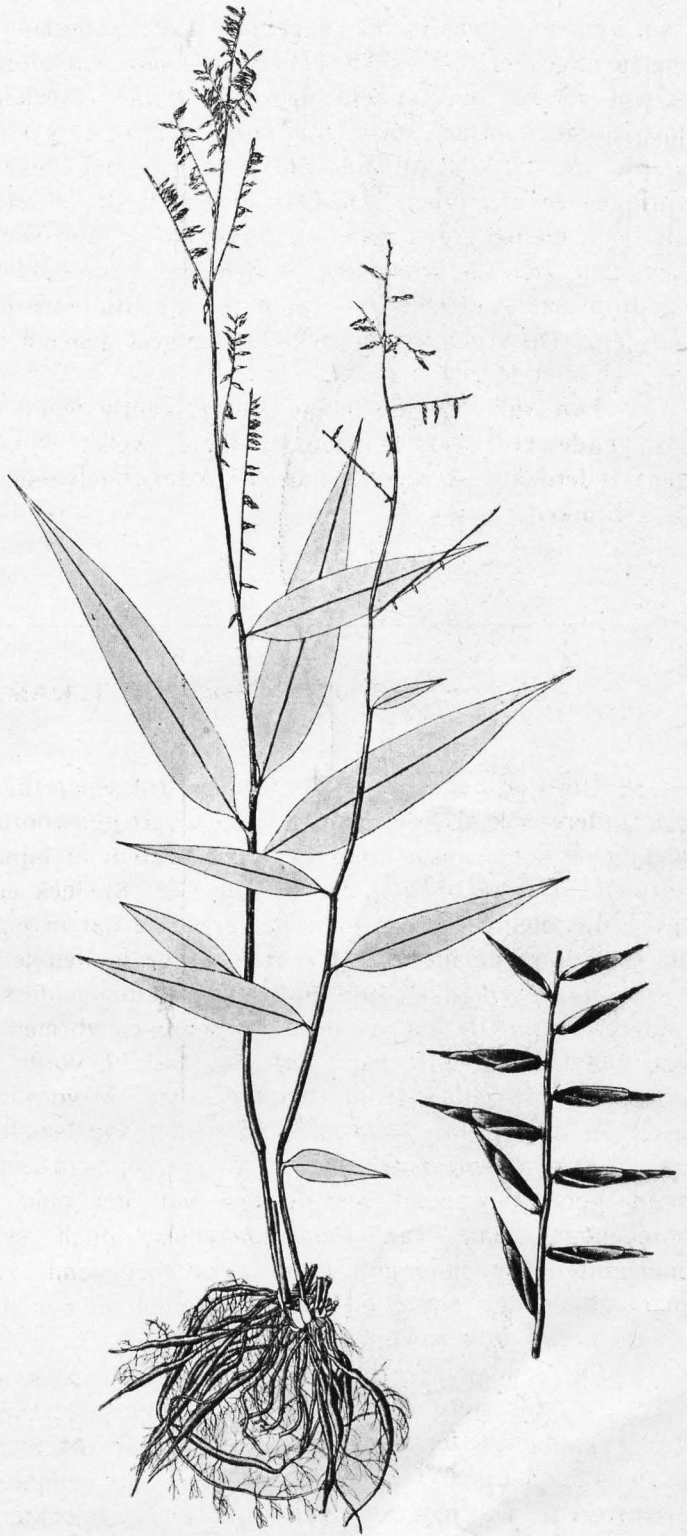

Fig. 8. *Lophatherum gracile*.

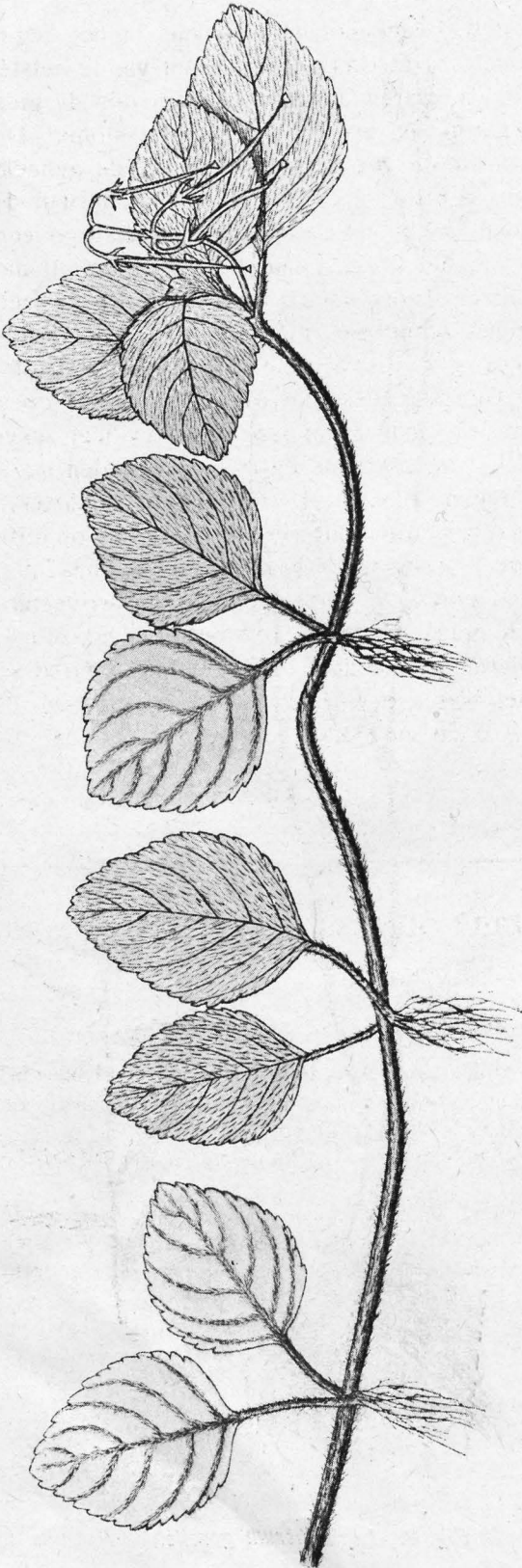

Fig. 9. *Didymocarpus reptans*.

sterk varieerde. Deze laten het water nergens door. Daar de weg door het kalibed verder ging moesten we tot halverwege de knieën door het water baden. Het was niet onaangenaam. De dik onder het slijk geraakte schoenen en putties werden heerlijk schoon, alleen jammer dat onze broeken niet een zelfde verfraaiingskuur konden ondergaan. Dat zou echter de verdere wandeling minder prettig hebben gemaakt. Op eene plaats was er een zeer scherpe knik in de lagen waar te nemen, de lagen stonden er vrijwel onder een rechten hoek op elkaar. Op de geologische kaart behorende bij het meesterwerk van VERBEEK en FENNEMA bleek dit later het eenige plekje in het geheele gebied te zijn, waar de kalksteen door een mergelafzetting bedekt was. Zouden de onderzoekers in de negentiger jaren reeds langs hetzelfde weggetje gekomen zijn?

Na volop van dat pootje baden genomen te hebben moesten we weer den weg in het bosch vervolgen en daartoe het bed uitklimmen. Terwijl we bezig waren steun te vinden voor onze handen en voeten om naar boven te klauteren langs de glibberige steenen, waartusschen losse aarde en boomwortels, moesten we wel getroffen worden door een overvloed van helrood gekleurde zaden. Net als kleine kinderen gingen we aan het inzamelen van deze sierlijke dingen. De peulen vonden we ook weldra, zelfs met de afgefallen bloempluimen. Het bleek dat we te doen hadden met de nog slechts eens op Java (Pekalongan) gevonden Leguminoos *Ormosia sumatrana*. Over een uitgestrektheid van meerdere tientallen meters doorsnede vonden we de zaden, die vrijwel den omtrek van de reusachtige boven de andere vegetatie uitgespreide kroon op den grond projecteerden. De peulen waren zwart van kleur, bevatten meestal twee zaden, welker bergplaatsen door een flauwe insnoering van elkaar waren gescheiden, terwijl ze samen in een verhoogden rand als in een lijst waren vereenigd.

Nog geruimen tijd ging het door bosch, tot we weer aan de door ons in het begin van den tocht zoo verfoeide hoemaboschjes kwamen. Het was een klimmen van je welste. Toen we dan eindelijk zuchtend en zweetend boven waren aangeland, wees ons de gids met stralende oogen een bebouwde hoema, waarop een zeer armzalig hutje stond. De koelies lieten alles in den steek en gingen op bezoek. Weldra werd vrijwel de geheele voorraad djagoeng van den landbouwer in een vuurtje te roosteren gelegd, terwijl de dorst gelescht werd met de daar geteelde ketimoen. Wij bleven op het paadje, waar een onzer nog kennis maakte met enkele bewoners van het bosch, waarvan we er tot op dat oogenblik geen enkel hadden waargenomen. Enkele opgejaagde wespen hadden in een oogwenk zijn gezicht gevonden en oordeelden het schijnbaar noodig tegen zoo'n vreedzamen plantenzoeker vijandig op te treden door een drietal gemeene steken te geven. De regen verdreef ons ook naar de „villa”. De heer des huizes werd beleefd doch dringend uitgenoodigd verder als gids op te treden, daar de andere niet zoo heel zeker was van het vervolg van het pad. Nu ging het maar steeds door naar beneden. Dit was nog moeilijker dan het stijgen, daar de regen alles even glibberig had gemaakt. Een enkelen keer kwamen we er dan ook bij te zitten, wat voor verdere teekening op onze witte broeken zorgde. Veel tijd om naar nieuwe planten te zoeken gunden we ons niet, daar we zeer verlangend waren nog voor den avond in onze pondok te arriveeren. Geheel zonder succes was die afdaling niet. Het geluk was zelfs zoo groot in een stukje oerbosch een voor Java nog niet bekende *Gesneriaceae* te vinden met zeer karakteristieke vruchtjes, die zeer fijn draadvormig waren. Het was een *Didymocarpus, reptans* (fig. 9) welke tot nu toe alleen van de Lamponsche distrikten en Malakka bekend was.

(Wordt vervolgd).

KORTE MEDEDEELNGEN.

Zoutetende duif.

De tafel in de achterkamer staat gedekt voor 't ontbijt. Ook onze duiven hebben achter het huis hun tafeltje welbereid: handen vol roode rijst en katjang idjoe zijn uitgestrooid en de lieve diertjes doen, in gezelschap van een troepje musschen, zich in den vroegen ochtend te goed.

Een witte duif, moeder van een tweetal sprui en, zoekt blijkbaar nog iets anders. Water kan het niet zijn, want de drinkbak staat vol.

Ze stapt, als gewoonlijk, parmantig de drempel over, vliegt echter nu niet op de kast, maar op de leuning van een stoel, hipt op de tafel en tipt tusschen bordjes en kopjes door, al zoekende. We laten 't moedjertje begaan. 't Schijnt, dat ze al vaker dit paadje heeft geloopt, want haar weg gaat regelrecht op het doel af. En dat is? Het zoutvaatje.

Ze steekt haar snavel in 't witte goedje en eet en schrokt, of alles in eens leeg moet. Af en toe moet ze even niezen doch aanstonds weer aan 't snoepen tot ook haar schrokkerig bekje genoeg heeft en ze klapwiekend naar buiten vliegt.

Telkens, als ze de kans schoon ziet, zoekt ze het zoutvaatje weer op
Solo.

B.